

Redacteur Judith van de Bovenkamp verrichtte deze zomer vrijwilligerswerk in twee particuliere Chinese weeshuizen, een in Peking en een in een klein stadje in de provincie Heibei. Er is een hemelsbreed verschil tussen de opvang die de twee huizen aan hun weeskinderen bieden.

'Schrijven met je voeten om te overleven'

tekst en fotografie Judith van de Bovenkamp

Als ik op een verstikkende donderdagochtend voor het eerst het weeshuis in het Shunyi-district van Peking binnenloop, weet ik totaal niet wat ik kan verwachten. Het weeshuis waar ik samen met mijn vriendin vrijwilligerswerk wil doen ligt in Shunyi, een buitenwijk van Peking. Op een plaats die wij vooral niet aan derden bekend mogen maken staat een klein gebouw van één verdieping waarin een stuk of dertig kinderen van tussen de één maand en zestien jaar jong wonen. Zij worden door zeven verzorgsters (*a-yi's*) begeleid. Er is ons verzekerd dat we in dit weeshuis veel kunnen doen, omdat de kinderen onder omstandigheden leven waarin ze veel behoefte hebben aan aandacht en zorg.

Een beeld van de algemene ruimte op een normale dag ziet er als volgt uit: De jonge kinderen van een jaar of vier rennen ongecoördineerd en chaotisch door de ruimte. Er is speelgoed beschikbaar, maar de meeste kinderen weten niet hoe ze ermee moeten spelen. Als je ze een bal geeft, pakken ze die vast om hem niet meer los te laten en rennen ermee weg. Wanneer er vrijwilligers langskomen, verdringen de kinderen zich om aandacht. Met breekbare stemmetjes vragen ze of we ze willen omhelzen (*a-yi, bao wo!*). Vaak trappen ze elkaar weg wanneer verschillende kinderen hun zinnen op een vrijwilliger hebben gezet. Daartussen zitten ook de kleintjes die net kunnen lopen en daarom uit de babykamer geplaatst zijn. Zij moeten zich nu op hun nog instabiele beentjes zien te redden in deze chaos. Tussen de rennende kinderen zit een meisje dat vastgebonden is in een bedje. Ze is doof en schreeuwt de hele dag om aandacht. Als ze niet vastgebonden wordt, doet ze vreemde dingen. Ze klimt bijvoorbeeld op kasten om er vervolgens vanaf te vallen en zich te bezeren. Ze wordt dus voor haar eigen veiligheid vastgebonden. In de hoek staan twee spastische jongens van een jaar veertien. Hun speeksel druïpt continu op hun kleding en niemand neemt de moeite het af te vegen. Niemand neemt überhaupt de moeite ook

maar iets met hen te doen, ze staan daar in de hoek alsof ze niet alleen spastisch maar ook achterlijk zijn.

Schaterlach

In de babykamer liggen twaalf kindjes in stalen ledikanten op vette matrassen. Alleen als wij langskomen worden de kindjes uit hun bedje gehaald zodat ze kunnen kruipen en oefenen met omrollen. Wat ik in deze kamer kan doen, merk ik als ik voor het eerst een jongetje oppak. Dit kindje verandert zienderogen wanneer ik het in mijn armen heb. Het kleinste gebaar is al genoeg om hem aan het schateren te krijgen. Het is de mooiste lach die ik ooit heb gezien: omdat het jongetje aan beide kanten een open gehemelte heeft, slijt vrijwel zijn hele hoofd open. Van kin tot neus is het één groot, gapend gat van vreugde. Ik had nooit verwacht dat ik dat mooi zou kunnen vinden, maar doordat het zo puur is, is het gewoonweg prachtig.

Hoe prachtig ik hem op dat moment ook mag vinden, het zou voor het jongetje zelf prettig zijn als hij met een normaal hoofd verder zou kunnen leven. Die kans bestaat gelukkig. Dit weeshuis wordt gesponsord door de Chinese organisatie BICCO (*Beijing International Committee for Chinese Orphans*), die de kosten voor drie extra *ayi's* plus al het melkpoeder en de luiers op zich neemt. BICCO is een lokale organisatie die zich voornamelijk bekommert om kinderen met een medisch probleem. Ze gebruikt buitenlandse financiën

**Lina mist haar beide armen,
maar kan met haar voeten alles.
Ze eet met stokjes,
schrijft vloeiende karakters
en kamt haar haren iedere
ochtend in model**

voor het inzetten van lokale artsen om de kinderen te opereren.

Een probleem is echter dat lang niet alle kinderen die een operatie nodig hebben daadwerkelijk worden geopereerd. Dit heeft te maken met het feit dat dit weeshuis geen officieel staatsweeshuis is. Het weeshuis is ontstaan vanuit het ernaast gelegen bejaardentehuis. Daar werden zo regelmatig kinderen te vondeling gelegd dat er al gauw geen ruimte meer was voor alle baby's. De behoefte aan een apart gebouw was zo groot dat dit er met hulp van BICCO uiteindelijk gekomen is. Dat het geen officieel weeshuis is, heeft verschillende gevolgen. Zo is de directrice in de eerste plaats verantwoordelijk voor een staatsweeshuis. Voor dit onofficiële weeshuis met dertig kinderen krijgt zij geen extra loon. Haar voorname zorgen gaan dus uit naar het andere (staats)weeshuis. De toestemming die nodig is om een kind in dit particuliere weeshuis te laten opereren geeft zij vaak niet omdat dit veel papierwerk met zich meebrengt. Dit verklaart dat er veel geld beschikbaar is waar niets mee gedaan wordt. Het hoofd van het jongetje zal pas een gezonde, mooie lach kunnen gaan vertonen wanneer het hoofd van de directrice ernaar staat om een operatie aan te vragen.

Balspelletje

Als twee leken op het gebied van aangeboren afwijkingen en kinderen in het algemeen worden wij daarmee geconfronteerd. We denken in dit weeshuis veel werk te kunnen doen maar in de praktijk vinden wij dat dit tegenvalt. We willen de ayi's dolgraag helpen met wassen en eten geven, hier besteden ze namelijk niet meer dan de hoogst noodzakelijke tijd aan. Ze verdienen voor een zevendaagse werkweek met diensten van twaalf uur slechts 600 Yuan (60 Euro) per maand. Daarom steken ze niet veel energie in hun werk en worden de baby's te snel gewassen. In het ergste geval kleven er daardoor poepkorsten aan de biljetjes, die zo vast zitten dat de baby's beginnen

te huilen wanneer we deze los proberen te halen. De ayi's geven ons wel de gelegenheid hen te helpen, maar dingen op onze eigen manier doen is uit den boze. We kunnen ook niet al te doortastend zijn in wat we willen, anders wordt de toegang tot het weeshuis ons acuut ontzegd.

Al brengen we minder effect teweeg dan we zouden willen, toch maken we een zeker verschil voor de kinderen. We steken veel energie in het overgooien met een bal. Uiteindelijk begrijpen de kinderen dat dit leuker is dan in een hoekje blijven zitten met een bal stijf in je armen geklemd. Bovendien zijn de babybiljetjes een stuk frisser zonder die poepkorsten. Zelf vinden we deze kleine veranderingen niet bevredigend genoeg om hier twee maanden te blijven. Iedere dag komen hier westerse vrijwilligers. Hoewel veel van die vrijwilligers hier niet zo vaak en permanent aanwezig zijn als wij, doen ze dingen die op hetzelfde neerkomen. Wij besluiten daarom om naar een ander weeshuis te gaan, in de provincie Heibei, in het kleine stadje Daming in de buurt van Handan.

Nonnenklooster

Na zeven uur in de trein en anderhalf uur in een gammele bus te hebben gezeten, worden we opgehaald door een vrouw van een jaar of dertig, die ons naar een groot gebouw brengt. Buiten staat een Mariabeeld en binnen staan teksten op de muur geschilderd als *'The Lord is my shepherd'*. In de linkervleugel bevindt zich een heus kerkje, compleet met crucifix en orgel. De knappe, jonge vrouw die ons ontvangt, blijkt de moeder-overste te zijn en het gebouw een klooster. Boven de deur staat 'St. Bosco Retard Centre'. Dit klooster heeft de zorg voor veertig kinderen op zich genomen, waarvan de meeste serieuze problemen hebben. Zijn we in het begin nog wat lacherig over de naam 'Retard Centre' (achterlijkheidscentrum, red.), omdat we verwachten dat dit een slechte Engelse vertaling is, blijkt dat de naam wel degelijk klopt, hoe hard dat ook mag klinken.

Omdat het jongetje aan beide kanten een open gehemelte heeft, spleijt vrijwel zijn hele hoofd open als hij lacht. Het is de mooiste lach die ik ooit heb gezien

In dit klooster wonen kinderen in de leeftijd van vier tot achttien jaar. In de algemene ruimte op de eerste verdieping verblijven de kinderen die extra zorg nodig hebben. Een van hen is een jongen van een jaar of twaalf. Op het eerste gezicht zou je denken dat hij uitzinnig van vreugde is, na een tweede blik weet je dat zijn hoofd in een zodanige grimas vertrokken is dat het alleen maar lijkt alsof hij lacht. Hij heeft een ijzeren looprekje en schuifelt daarmee de ruimte door. Soms laat hij dat rekje los, om vervolgens recht achterover keihard op de betegelde vloer te vallen. De enige reactie die deze pijnlijke val teweegbrengt, is dat zijn grimas iets afneemt, wat na een halve minuut al niet meer zichtbaar is. Een van de nonnen zet hem na zo'n val weer rechtop, waarna hij grijnzend verder schuifelt. Voor het raam zitten drie

jongens van een jaar of tien in houten stoelen voor zich uit te staren. Of je nou voor deze drie jongens gaat staan springen, luid en duidelijk tegen ze praat of ze aanraakt; ze reageren nergens op. Ze staan de hele dag voor dat raam in die kamer en de wereld gaat volledig langs hen heen.

Warm nest

Voor de kinderen die geen psychische problemen hebben is er een kamer als klaslokaal ingericht en worden er met fondsen van BICCO docenten betaald. Waar de spastische jongens in Shunyi behandeld worden alsof ze nergens goed voor zijn, heeft de enige spastische jongen die hier woont leren praten. Ook is er een speciale docent aangesteld voor de achtjarige Mengmeng, die zwaar slechthorend is. Door de begeleiding van >

Wanneer er vrijwilligers langskomen, verdringen de kinderen zich om aandacht. Met breekbare stemmetjes vragen ze of we ze willen omhelzen

deze docent heeft hij leren spreken, waardoor hij geen noemenswaardige problemen tegenkomt in het dagelijkse leven. Het doet ons deugd dat hier wel aan alle kinderen de nodige aandacht wordt besteed. De drie jongens voor het raam worden iedere avond met engelengeduld gevoed, ook als dit per kind ruim een halfuur duurt. De kinderen wonen hier in een warm nest, waar ze tachtig zorgzame moeders hebben: de nonnen. Deze voeden de kinderen op met een christelijke moraal.

Een opvallende inwoner van dit weeshuis is Lina. Ze is een bewonderswaardig meisje: veertien jaar jong en de beste autodidact die ik ooit heb gezien. Door omstandigheden die ons niet duidelijk worden mist zij haar beide armen, maar ze maakt dat mankement meer dan goed door met haar voeten werkelijk *alles* te kunnen. Ze eet met stokjes net zo snel als alle andere Chinezen. Ze schrijft vloeiende karakters en kamt haar haren iedere ochtend netjes in model. Als ik de nagels van de kinderen die daar zelf niet toe in staat zijn knip, komt Lina naar me toe, neemt mijn nagelknipper af en knipt vervolgens eerst de nagels van haar linkertenen met haar rechtervoet en vervolgens vice versa. Het gemis van twee armen veroordeelt iemand op het Chinese platteland vrijwel altijd automatisch tot de bedelstaf, maar doordat Lina over een enorm doorzettingsvermogen beschikt en in dit klooster woont, heeft ze kans op een toekomst. Na haar achttiende verjaardag kan ze bijvoorbeeld administratieve werkzaamheden voor de kerk verrichten.

Wij helpen in dit weeshuis door de kinderen te vertellen over de buitenwereld, leerzame spelletjes met ze te doen en de kinderen die dat nodig hebben te wassen of eten te geven. Onze voorname taak is Lina en Danying Engels leren.

Danying is door een spierziekte aan haar rolstoel gekluisterd, maar ziet dit absoluut niet als een belemmering voor haar toekomst. Ze is zeventien en weet dat ze daarom volgend jaar bij een vestiging van de kerk zal gaan werken. Engels leren vindt ze belangrijk, omdat ze daarmee kan communiceren met buitenlandse bezoekers. Tot op heden spreekt niemand in Daming een vreemde taal. Danying hoopt dat het aantal westerse bezoekers in de toekomst zal toenemen, ze wil leren van mensen uit andere streken. Door die kennis kan ze meer doen voor de kerk die zoveel voor haar heeft betekend.

Staatsweeshuizen

De verschillen tussen de weeshuizen in Shunyi en Daming zijn enorm. Met de zorg en aandacht voor de kinderen wordt op compleet verschillende manieren omgegaan. Het enige dat deze weeshuizen gemeen hebben is dat het geen staatsweeshuizen zijn. We hadden ook niet verwacht daar terecht te komen, deze staatsinstanties zijn streng verboden terrein voor westerlingen. Ook instanties als BICCO hebben daar geen toegang, hoewel dat voor enorme verbeteringen zou kunnen zorgen. In staatsweeshuizen is een verhouding van tachtig kinderen op één a-yi eerder regel dan uitzondering. Zaken als kinderhandel komen daar nog steeds voor en het verwaarlozen van gehandicapte kinderen is aan de orde van de dag. De noodzaak voor meer weeshuizen zoals in Daming en meer financiële steun zoals in Shunyi, is duidelijk. Helaas bekommert de Chinese overheid zich momenteel nog te weinig over de ruim 573,000¹ wezen die momenteel in China leven. 友

¹ Report about Chinese orphanages by Brianne Lewis